

Kobieta w poezji polskiej lat wojny i okupacji

Streszczenie

Rozprawa „Kobieta w poezji polskiej lat wojny i okupacji” poprzez zaprezentowanie wybranych utworów polskich poetek i poetów (m.in. K. K. Baczyńskiego, T. Gajcego, T. Borowskiego, J. Krzyżanowskiego, K. Krahelskiej, K. Iłakowiczówny, B. Obertyńskiej i A. Świrczyńskiej) spełnionej Apokalipsy ukazuje galerię kobiecych bohaterek, a także ich przeżyć i doświadczeń w kontekście wojennej zagłady.

Pierwszy rozdział pracy stanowi rys historyczny, w którym ujęto najważniejsze i najczęściej pojawiające się - w literaturze od starożytności do dwudziestolecia międzywojennego - tendencje oraz stereotypy związane ze sposobem przedstawiania płci pięknej.

Rozdział drugi ukazuje wielość sposobów konstruowania postaci niewieścich (zważając zarówno na innowacje, jak i utarte „klisze” językowe czy stereotypy) koncentrując się na takich hasłach jak: żona, kochanka i matka. Interpretacje wybranych utworów umożliwiły postawienie tezy, iż kobieta w poezji lat 1939-1945 najczęściej zapewnia mężczyźnie schronienie przed brutalną i krwawą rzeczywistością. Figura matki natomiast sprowadza się do dwóch wizji. Pierwsza łączy się z obrazem domu rodzinnego oraz beztróskiego dzieciństwa (matka częstokroć jest jedynie cieniem bezpiecznej przeszłości). Druga tendencja wiąże się z motywem Matki-Polki lub Matki-Spartanki.

W trzecim rozdziale przyglądałam się poetkom (M. Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, A. Świrszczyńskiej, K. Krahelskiej, K. Iłakowiczównie i B. Obertyńskiej) przez pryzmat ich doświadczenia czasów zagłady, co umożliwiło wyodrębnienie czterech sposobów przedstawiania wojennych przeżyć.

W rozdziale czwartym przyjrzałam się figurze Matki Boskiej w poezji lat 1939-1945. Poczynione przeze mnie obserwacje doprowadziły do wniosku, że obecność Bogurodzicy w liryce okupacyjnej sprowadza się zazwyczaj do dwóch tendencji. Pierwsza wiąże się z ukazaniem Matki Boskiej jako osoby słabej, potrzebującej pomocy, myślącej i działającej ludzkimi kategoriami, druga zaś dostrzega w Niej osobę, która potrafi przewodzić (niekiedy nawet i w walce), a także pomagać w potrzebie.

W rozdziale piątym stwierdziłam, że bohaterki liryki żołnierskiej i popularnej często noszą cechy postaci mitycznych, uniwersalnych, a ich obraz oparty jest na utrwalonym w kulturze i zbiorowej świadomości wyobrażeniu. Zauważyłam również, że

portret idealnej, wojennej dziewczyny składa się z konkretnych cech psychofizycznych (m.in.: uczuciowość, zdolność do ofiary i poświęceń, wrażliwość, jasne włosy, błękitne oczy, delikatny i czysty głos).

Abstract

The dissertation "Woman in Polish Poetry of the War and Occupation", by presenting selected works of Polish poets of the fulfilled Apocalypse shows a gallery of female protagonists, as well as their experiences in the context of the war.

The first chapter of the thesis is a historical outline in which the most important and most frequently appearing - in literature since antiquity to the interwar period - tendencies and stereotypes related to the way women are being presented.

The second chapter shows the many ways of constructing female characters (considering both innovations, as well as well-worn language "clichés" or stereotypes), focusing on such slogans as: wife, lover and mother. Interpretations of selected works made it possible to formulate an argument that in the poetry of 1939-1945 a woman most often provides a man with a shelter from brutal and bloody reality. The figure of the mother, on the other hand, comes down to two visions. The first is associated with the image of the family home and carefree childhood (the mother is often only a shadow of a safe past). The second tendency is related to the motif of the Polish-Mother or the Spartan-Mother.

In the third chapter, I looked at the poets (M. Pawlikowska-Jasnorzewska, A. Świrszczyńska, K. Krahelska, K. Iłakowiczówna and B. Obertyńska) through the prism of their experience of II world war, which made it possible to distinguish four ways of presenting war experiences.

In the fourth chapter I looked at the figure of the Virgin Mary in the poetry of 1939-1945. The observations made by me led to the conclusion that the presence of the Mother of God in the poetry of the occupation is usually reduced to two visions. The first is to show the Mother of God as a weak person, needing help, thinking and acting in human terms, and the second as a rescue, a shelter; a person who can lead (sometimes even in battle) and help in need.

In the fifth chapter, I stated that the heroines of military and popular poetry often bear the features of mythical, universal characters, and their image is based on an image established in culture and collective consciousness. I also noticed that the portrait of an ideal war girl consists of specific psychophysical features (e.g. affection, ability to sacrifice, sensitivity, light hair, blue eyes, a delicate and clear voice).